

TÜRKİYEDE DİZEL MOTORU SANAYİİ

Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planları, bilindiği gibi sanayileşmeye ağırlık vererek kalkınmayı öngörmüş ve sanayiın önemli bir konusu olan motor ve dişli kutularının imalinin gerçekleştirilmesini benimsemiştir. Bu bakımdan 1964 yılında yayınlanan MONTAJ SANAYİİ TALİMATI ile hızlı bir gelişme gösteren Otomotiv Sanayiimizin kullanacağı motor ve dişli kutularının, memleket içinden temin edilmesi için başlanan çalışmaların uzun bir mazisi vardır. Bu süre içinde çeşitli çözüm yolları üzerinde durulmuş, bazı yatırım teşebbüsleri olmuş, fakat bu güne kadar otomotiv sanayiimizin tüm motor ve dişli kutuları ihtiyaçlarını karşılayacak yatırımlar gerçekleştirilememiştir. Bu arada otomotiv sanayii de yerli parça kullanım nisbetlerini artırmış, motor ve dişli kutuları ile münferit bazı parçalar hariç, memleketimizde üretilen motorlu araçların hemen hemen büyük kısmı yerli kaynaklardan sağlanır hale gelmiştir. Bu durumda otomotiv sanayiimizin daha ileri aşamalara ulaşmasının ancak motor ve dişli kutusu probleminin halli ile sağlanabileceği, bu sanayi kolunun en kısı zamanda ve memleketin uzun vadeli gelişmesine en uygun şekilde kurulmasının kaçınılmaz bir zorunluluk haline geldiği ifade edilebilir.

Diğer taraftan motor imali üzerinde uzunca süren bu çalışmaların, müteşebbisler üzerinde de etkileri olmuş ve son senelerde motor sanayiine yardımcı olacak yan sanayi kuruluşlarına da büyük ilgi gösterilmiştir. Motor üzerindeki elektrik donanımı (marş motoru, dinamo), silindir gömleği, piston, su pompası ve daha birçok parçaların imali için yatırımlar yapılmış ve üretime geçilmiştir. Sübap, segman, enjektör ve dövme parçalar konusundaki teşebbüsler de oldukça ileri safhalara gelmişlerdir. Bu durumda motor imali ile ilgili yan sanayi probleminin çözümlenmek üzere olduğu ifade edilebilir. Motor imalinin ana problemi, motor üretecek ana tesisin kurulması olmaktadır.

Bu durum dikkate alınarak kısa zamanda bir karara varılması ve bu konudaki yatırımlara süratle yönelinmesi gerekmektedir. Gerekli kararın alınmasından önce, ana sanayi kollarından birisi olan bu sanayiın kurulması ve geliştirilmesi konusunda geniş bilgi ve tecrübeye sahip olan bilim adamları, sanayiciler, teknik elemanlar ve ilgili kuruluşların görüşlerinin alınması, konunun çeşitli yönleri ile tartışılması ve en uygun çözüm yollarının araştırılması amacı ile bu simpozyumun düzenlenmesine karar verilmiştir.

Simpozyumda, ayrıca tebliğ vermeksizin katılacak, tebliğ ve tartışmaları izleyecek, konuşmacılara gerekli soruları yöneltecek bir Bilimsel Değerlendirme Kurulu'na da yer verilmiştir. Bu Kurul, Simpozyum çalışmalarının tamamlanmasından sonra, burada ortaya çıkacak fikirleri değerlendirecek ve en uygun alternatif çözüm konusunda kendi görüşlerini de Bakanlığımıza bildirecektir. Bu çalışmalar, motor imalatının gerçekleştirilmesi için alınacak kararlara ışık tutacaktır.

Şu anda Türkiye Sanayiinin dizel motoru ihtiyacının büyük bir kısmı ithalât yolu ile karşılanmaktadır. Bu durumun tabii bir sonucu olarak memleketimizde çok çeşitli marka ve modelde motor bulunmaktadır. Şu anda tespit edildiğine göre memleketimizde 250 den fazla motor çeşidi vardır. Bu kadar çeşitli motor için gerekli yedek parçaların her an piyasada bulundurulmasının güçlüğü ve memleket ekonomisi yönünden olumsuz etkileri bilinen bir husustur. Marka ve modellerin asgariye inmesi, her türlü yedek parçanın, memleketin her yerinde kolayca teminine imkân verecek ve ayrıca yedek parça stoklarını da normal ölçülere indirecektir. Yerli motor imalatının gerçekleştirilmesi, bu hedefe ulaşılmasının tek yolu olarak görülmektedir. Parça tiplerinin azalması, aynı zamanda bu parçaların yan sanayi tesislerinde üretilmesini de kolaylaştıracak ve bu sanayi tesislerinin süratle gelişmelerine, ekonomik imalât imkanlarına erişmelerine ve bunun neticesi olarak da, dünya fiatları ile rekabet imkanına ulaşmalarına yol açacaktır.

Türkiyede motor ihtiyacı süratli bir artış göstermektedir. Dizel motorunun büyük kullanıcıları ol tarım traktörü ve kamyon sanayiinin 1972 yılında 40.000 den fazla dizel motoru kullanması beklenmektedir. Bu ihtiyacın 1973 yılında 50.000 adedi bulacağı tahmin edilmektedir. Diğer dizel motoru ihtiyaçları ile birlikte 1973-77 yılları arasında/ortalama 67.000 dizel motorunun kullanılabacağı hesaplanmaktadır.

Dünya üzerindeki tanınmış 14 dizel motoru imalcisinden dört tanesinin 1971 yılında ürettikleri dizel motoru adedi 70000-90000 arasındadır. Diğer üç tanesi ise 100.000-110.000 adetlik yıllık üretim yapmışlardır. Bu durumda Türkiye'de kurulması düşünülen ve 1977 yılı civarında, yılda 70-80.000 adetlik üretim seviyesine ulaşması beklenen motor fabrikasının, dünya ölçüleri içinde de uygun kabul edilebilecek bir üretim hacminde olacağı ifade edilebilir.

Dizel motorunun memleketimizde üretilmesi ve bu motorlara ihtiyacı olan diğer sanayi kuruluşlarınca kolayca temin edilmesinin, otomotiv sanayii dışında da bir çok sektörlerin gelişmesine ve yeni yatırımlara yönelmesine yol açacağı da şüphesizdir. Konuya bu yönden bakıldığında, motor sanayiinin kurulmasının sanayiimizin yeni hamleler yapmasına imkân sağlayacağı, daha açık ifade ile sanayiimiz için itici bir güç yaratacağı söylenebilir.

Motor sanayiinin gerçekleşmesi, ön planda otomotiv sanayiinin en önemli dar boğazının giderilmesini sağlayacaktır. Aynı zamanda çeşitli yönleri ile umumî efkârda yanlış tefsirlere yol açan ve tenkidlere hedef olan bu sektörün yeni atılımlar yapması yönünden, psikolojik olarak da yardımcı olacaktır.

Simpozyum çalışmalarının, bütün bu problemlerin çözümüne yardımcı olacak fikirlerin ortaya çıkmasına sebep olacağına inanıyoruz. Aynı zamanda, bu konudaki fikir ve görüşlerin bir araya toplanmasına yol açan bu simpozyumun dökümanları, ilerde çeşitli kuruluşların yapacakları çalışmalar için değerli bir ve güvenilir bir kaynak teşkil edecektir.

Sözlerime son verirken çalışmalarınızın başarılı sonuçlar vermesini temenni eder, saygılarımı sunarım.

MESUT EREZ
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANI